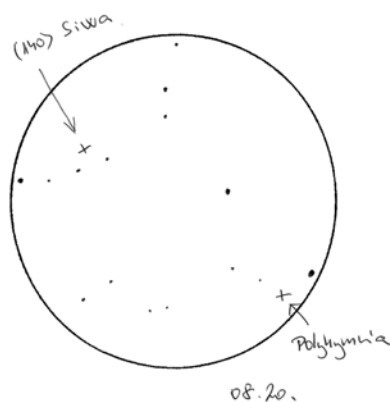

Kisbolygók 2009-ben

Sajnos nagyon kevés észleléssel kell gazdálkodnunk, amikor a 2009-es esztendő kisbolygó-megfigyeléseit tekintjük át. Négy észlelő hét digitális, 10 CCD-s és 66 vizuális megfigyelést készített. Ez utóbbiak mind Piriti János nevéhez fűződnek, aki példaértékű megfigyelés-sorozatot készített a 2009-ben észlelhető fényes, alacsony sorszámú kisbolygókról. Valamennyi észleléséhez tartozik másnapi, de legkésőbb egy héten belüli megerősítő észlelés, mindenhol gondos fényességbecslést is végzett, és valamennyi égitestről készült látómezővázlat is. A Ceres–Pallas–Juno–Vesta négyes természetesen a megfigyelt kisbolygók között van – ráadásul hármat ugyan azon a két éjszakán sikerült becserkészni –, de ott találjuk a „dupla nevű” (52) Europa, vagy a mostanában sokat emlegetett (55) Pandora kisbolygót.

A Polyhymnia és a Siwa kisbolygók együttállása augusztus 20-án este (Piriti János, 20 T, 40x, LM=1,6 fok)

Nagyszerű látvány lehetett, amikor augusztus 20-án egy látómezőben sikerült észlelni a 10,6 magnitúdós (33) Polyhymnia és a 10,8 magnitúdós (140) Siwa kisbolygókat. A nagyszerű anyag megérdemli, hogy kivonatosan közöljük a 33 kisbolygóról készült megfigye-

Észlelő	Észl.	Műszer
Braskó Sándor	6d/2	20,3 SC
Ladányi Tamás	1d/1	5,6/400 t
Piriti János	66/33	20,0 T
Sánta Gábor	10C/5	40,0 T

léseket, szorgos észlelőknek pedig feltétlenül jár a gratuláció, hiszen kevesen láttak egy éven belül ilyen sok önálló naprendszerbeli égitestet a saját szemükkel.

(1) Ceres	02.27–28.	7,1–7,0
(2) Pallas	02.27–28.	8,5–8,5
(3) Juno	08.19–20.	8,8–8,8
(4) Vesta	02.27–28.	8,2–8,4
(5) Astraea	08.19–20.	11,5–11,6
(8) Flora	04.10–17.	10,0–10,1
(11) Parthenope	11.16–17.	11,1–11,0
(13) Egeria	04.10–17.	10,6–10,9
(14) Irene	04.10–17.	9,3–9,1
(16) Psyche	08.19–20.	9,7–9,6
(18) Melpomene	08.19–20.	9,0–8,8
(19) Fortuna	11.16–17.	10,1–9,9
(20) Massalia	08.19–20.	10,2–10,4
(27) Euterpe	02.27–28.	8,2–8,4
(29) Amphitrite	04.10–17.	9,5–9,9
(30) Urania	02.27–28.	10,8–10,8
(33) Polyhymnia	08.19–20.	10,5–10,6
(40) Harmonia	02.27–28.	11,0–10,9
(42) Iris	08.20–21.	9,7–9,6
(44) Nysa	08.19–20.	10,4–10,4
(45) Eugenia	04.10–17.	11,3–11,6
(49) Pales	08.19–21.	11,7–11,6
(52) Europa	11.16–17.	11,0–10,9
(55) Pandora	08.19–20.	11,0–11,1
(66) Maja	08.19–20.	12,6–12,5
(88) Thisbe	07.25–27.	10,3–10,2
(89) Julia	08.20–21.	10,2–10,2
(101) Helena	08.19–20.	11,0–10,9
(106) Dione	08.19–21.	11,8–12,0
(128) Nemesis	11.16–17.	11,6–11,3
(140) Siwa	08.19–20.	10,8–10,8
(173) Ino	08.20–21.	11,6–11,6
(192) Nausikaa	02.27–28.	11,1–10,9

A dátumokat végigböngészve az is látszik, hogy nem is igényel olyan sok időt ennyi égitest végigészlelése, hiszen mindössze öt éjszakán készültek a megfigyelések (az egyi-

ken csak egy), illetve másik öt éjszakán a megerősítések. Nem kell hát az éves észlelési időnk nagy részét a kisbolygókra fordítani, ha belekezdünk egy intenzív programra, csak tervezésük és következetesen kell haladni az apró égitestek közt.

A DSLR technikát két észlelőnk használta kisbolygók megfigyelésére. Ladányi Tamás egy klasszikusnak mondható nagylátószögű asztrofotóval jelentkezett, míg Braskó Sándor a nemzetközi mezőnyben is úttörőnek számító asztrometriai próbálkozást hajtott végre. Ennek keretében egy Celestron 8-as távcsővel készített digitális fotókat, majd a raw formátumú képeket fits-ekké konvertálta, és az Astrometrica nevű programmal meghatározta két földszúról kisbolygó helyzetét. Augusztus 20-án a bolygónktól 30 millió km-re járó (17274) 2000 LC16 jelű kisbolygót észlelte 14,0 magnitúdónál, míg szeptember 18-án a 15 magnitúdós (152664) 1998 FW4 jelű kisbolygóról készültek pontos pozíciómérések. A kapott adatokat a Minor Planet Center (MPC) megfelelő pontosságúnak találta, és felhasználta a kisbolygók pályaszámításához.

Ladányi Tamás 2009. február 19-i teleobjektív felvételén a Taurusban járó 144P/Kushida-üstököst örökölte meg, ám jó észlelőhöz méltó módon minden információt kipréselt a képből. Katalógusok segítségével több mélyég-objektumot, kettőscsillagokat és egy kisbolygót is azonosított a 12 perces összegképen. Az esti stacionárius pontját elhagyó (460) Scania kisbolygót csak 15,5 magnitúdós volt ekkor, mégis jól látható egy 11 magnitúdós csillag szomszédságában.

Sánta Gábor CCD-s megfigyelései kisbolygók asztrometriai méréseit célozták, illetve az üstökösök észlelése közben a látómezőre véletlenül ráfutó aszteroidák kimérése is megtörtént. A Szegedi Obszervatórium 40 cm-es távcsőjével öt kisbolygóról – (5130) Ilioneus, (34505) 2000 SR160, (161000) 2002 CZ302, 2009 RC1, 2009 RW2 – tíz pontos pozíciót mért ki, melyek szintén bekerültek az MPC adatbázisába. Az Ilioneus egyébként egy Trójai kisbolygó, a két 2009-es aszteroida pedig piszkás-tetői felfedezés, melyek

megerősítő észleléseit végezték Szegedről. A kisbolygók az észlelés idején csak 19 magnitúdósak voltak, ennek ellenére képesszégzési technikával nagyon pontos mérési eredményeket lehetett kapni róluk.

A szerény 2009-es anyag után reméljük, hogy az idén többen is kedvet kapnak a kisbolygózáshoz, és a kedvező nyári-őszi hónapokat kihasználva minél több égitestet próbálnak megfigyelni, hiszen a bolygókon, holdakon és üstökösökön kívül ezek a sziklák is Naprendszerünk fontos részei.

Magyar elnevezésű kisbolygók

A SZTE és az MTA KTM CSKI összefogásával 1997-ben indított kisbolygó-megfigyelési program keretében már majd' hatszáz aszteroidát sikerült felfedezni. A kisbolygók közül eddig 214 kapott sorszámot, ami feltétele annak, hogy nevet kaphasson az égitest. Az utóbbi egy évben 16 új elnevezési javaslatot nyújtottak be a felfedezők (Heiner Zsuzsanna, Kiss László, Sipőcz Brigitta és Sárnecky Krisztián) az IAU illetékes bizottságához, melyeket néhány hónapos elbírálási folyamat után kivétel nélkül jóváhagytak. Az új elnevezések a következők:

(75555) Wonaszek, (86196) Specula, (89973) Aranyjános, (90370) Jókaimór, (111594) Rák-tanya, (113202) Kisslászló, (113203) Szabó, (113214) Vinkó, (114987) Tittel, (115885) Ganz, (132824) Galamb, (154141) Kertész, (159974) Badacsony, (161975) Kincsem, (180857) Hofigéza, (231470) Bedding.

A listában olvasható legtöbb név nem szorul magyarázatra, Wonaszek Antal a kiskartali, Tittel Pál az egri és a budai csillagda igazgatója volt, Galamb József a Ford T-modell főtervezőjeként szerzett hírnevet magának, a Kertész kisbolygó pedig a sok híres Kertész közül Andrénak, a fotóművésznek állít emléket. A Szabó és Vinkó kisbolygók két ma is aktív csillagászról, Szabó Gyuláról és Vinkó Józsefről lettek elnevezve, míg a lista Ausztráliában felfedezett utolsó égitestje a Sydney-i Egyetem csillagász-tanáráról, Tim Beddingről kapta nevét.

Sárnecky Krisztián